

Základní kopce 307 m.n.m.

Bílá hora 300 m.n.m.

Stránská skála 310 m.n.m.

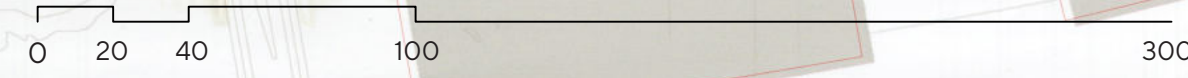
Dlouhý lis 260m.n.m.

ČERNOVICKÉ TERASY

Těžební plochy byly po dlouhá léta chápány jako jizvy na tváři krajiny. Proto bylo historicky věnováno velké úsilí kompletní rekultivaci těchto krajín zemědělským či lesnickým způsobem. Rozsáhlé zásahy často nenávratně přetvořily tvář krajiny a vymazávají z ní historii, stopy vývoje a identitu místa. Současná doba může přinášet nové pohledy na řešení těchto otázek, kde výsledkem je unikátní soulad mnoha zájmů, které se v území setkávají.

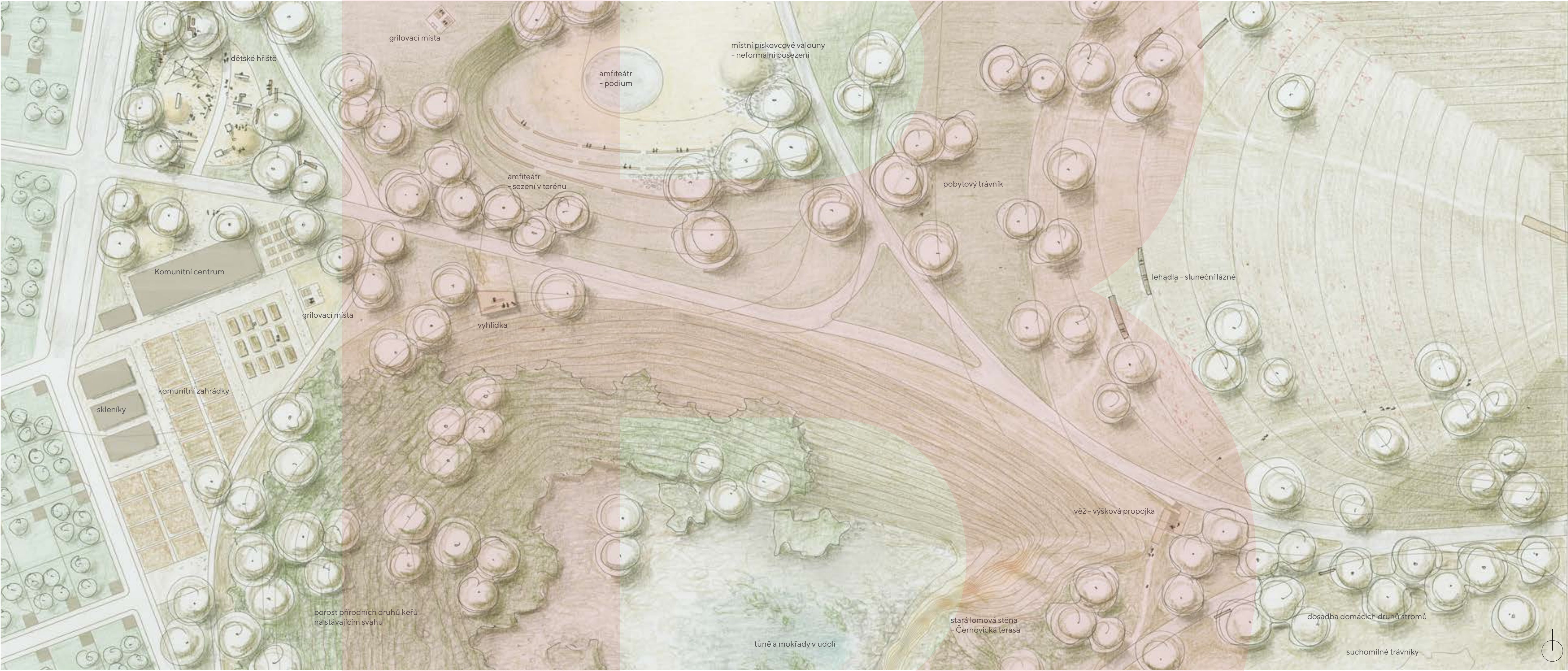
Černovické terasy jsou nepopíratelně vrásky v krajině, která má již „něco za sebou“. Chápeme je jako fenomén, který prostor dělá jedinečným a jsou pro celý návrh základním stavebním kamenem. Stěny odhalené těžbou písku odkazují na vývoj území a to nejen v řádu posledních desítek těžebních let, ale díky geologickému profilu i miliony let do minulosti. Nabízené řešení si klade za cíl nepotlačit a neponičit jedinečnost území bývalé pískovny, ale naopak se snaží podpořit jeho ráz a vytvořit zde přírodní park městského významu. Park, kde není příroda vytlačována, ale ovlivňována a moderována způsobem, který posiluje její výjimečnost. Místo kde lidé, zvířata i rostliny mohou žít vedle sebe.

Ničení historických stop a vazeb si naše krajina užila již dost... pojďme se společně této cestě vyhnout.

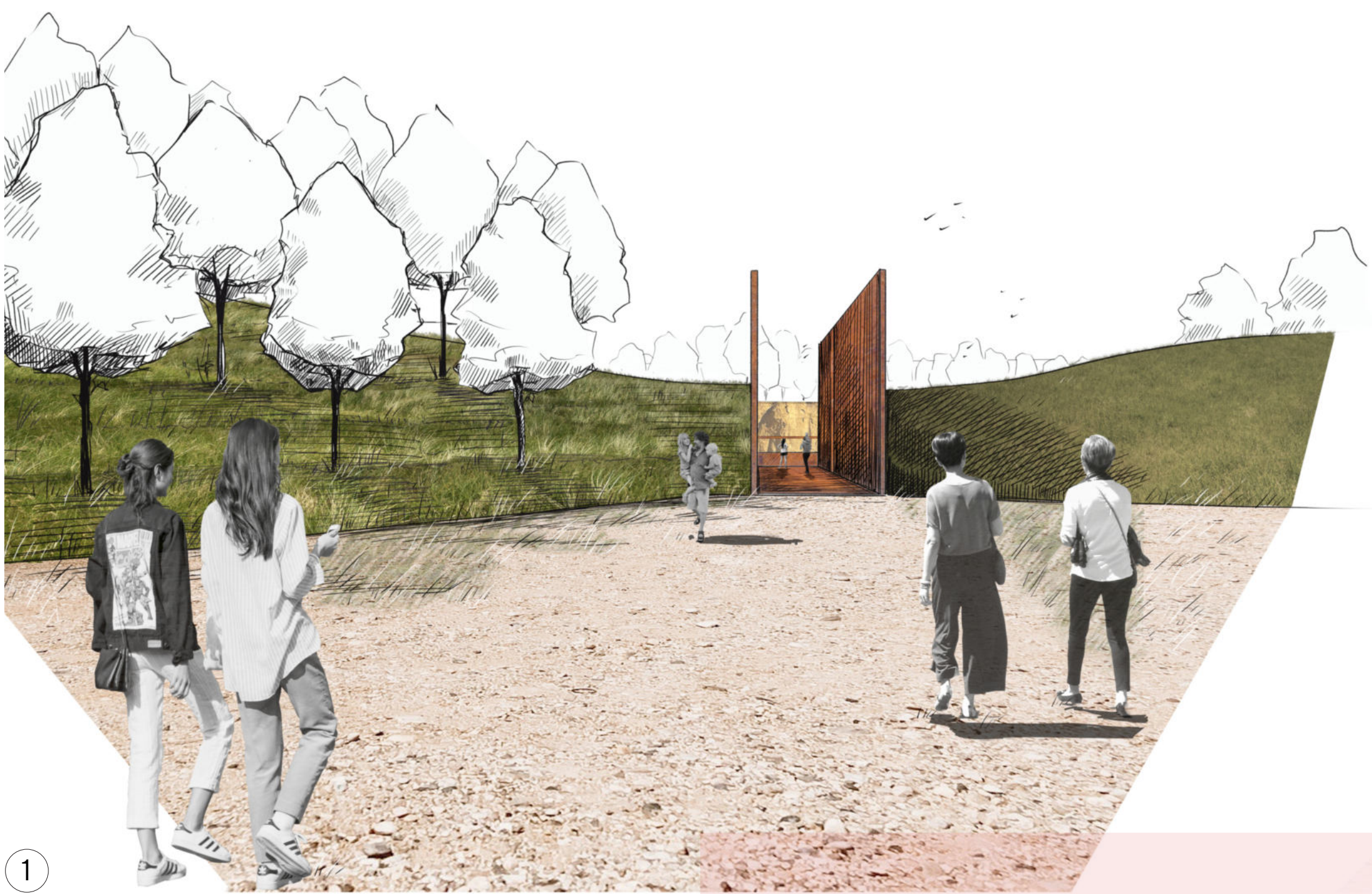
Centrální část parkové úpravy s Kukátkem mezi kopci s výhledem na těžební stěnu. Na dně zpola zasypané těžební jámy se nachází sukcesní biotop s tůněmi, který je nepřístupný pro veřejnost. Východním směrem se nachází Písečnický, hřiště tvořené dunami písku.

Vstup do parku z Černovic. Hlavní zázemí Teras tvoří budova komunitního centra, kde bude umístěno i vedení parku, správa a zázemí. Poblíž je umístěna komunitní zahrada, dětské hřiště, grilovací louka a amfiteátr pro pořádání společných akcí. Hlavní pohledovou dominantou je pískovcová stěna s geologickým profilem, kterou je možné pozorovat z vyhlídky.

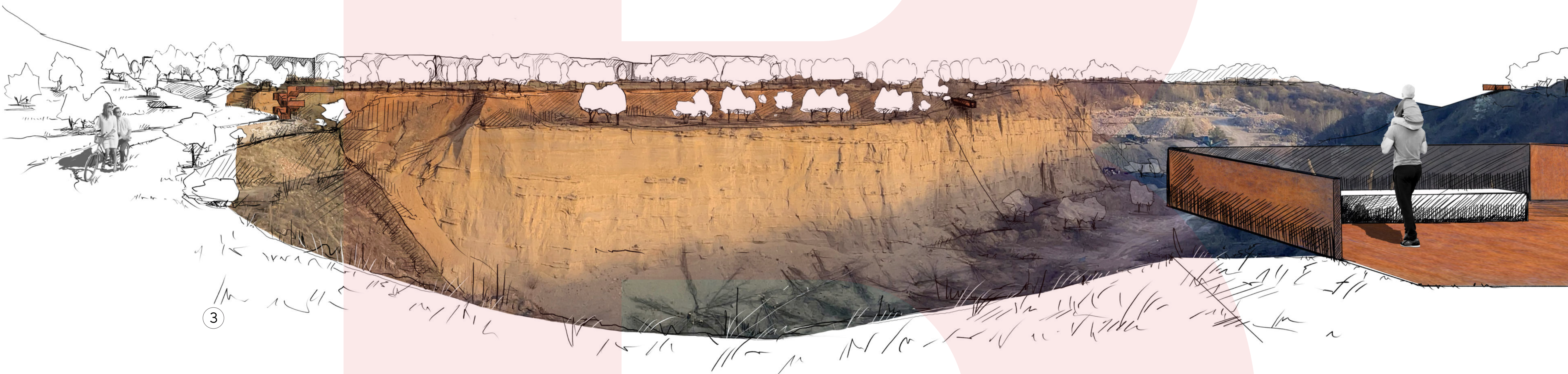
Vstup do jižní části parku, kde zázemí pro návštěvníky zahrnuje areál Centra pro Ochranu zvířat (ornitologická stanice a záchraná stanice) s minizoo. S areálem sousedí pobytová louka lemovaná původním porostem se starými vzrostlými duby. Na terénní hranu jsou umístěny vyhlídky, které poskytují výhled na Černovický hájek.

1 – Kukátko
Vyhlička Kukátko je sevřená mezi dvěma kopci, přičemž na západním svahu se rozprostírá třeshový sad s pobytovou loukou. Když projdete „soutěskou“ otevře se před vámi relikv původní těžební jámy, která byla z poloviny zavezena. Velkolepá terasovitě tvarovaná stěna je Významným krajinným prvkem, který poskytuje biotop vzácným vlhám a břehulím, které si čerstvé odtěžené stěny chystají hnízda. Na dně jámy je návštěvníkům nepřístupná přírodní sukcesní lokalita s tůněmi. Byvalá těžební jáma je přírodním útočištěm a zelenou oázu.

2 – Písečnický
Hřiště tvořené dunami písku při patě vyhlídkové haldy Dlouhého lisu. Duny jsou vrstveny ze štěrku, který je těženo odkopem stěn pískovny, jenž je biotopem vlh a břehulí. Hřiště vybízí ke hře v kolektivu a rozvíjí fantazii dětí. V rámci hřiště jsou umístěny nejrůznější sítě, tunely, mosty a balanční prvky, které podporují rozvoj motoriky dítěte. A samozřejmě je to nejlepší místo pro plácání bábovek v celém Brně.

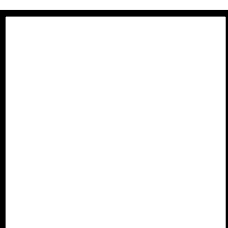
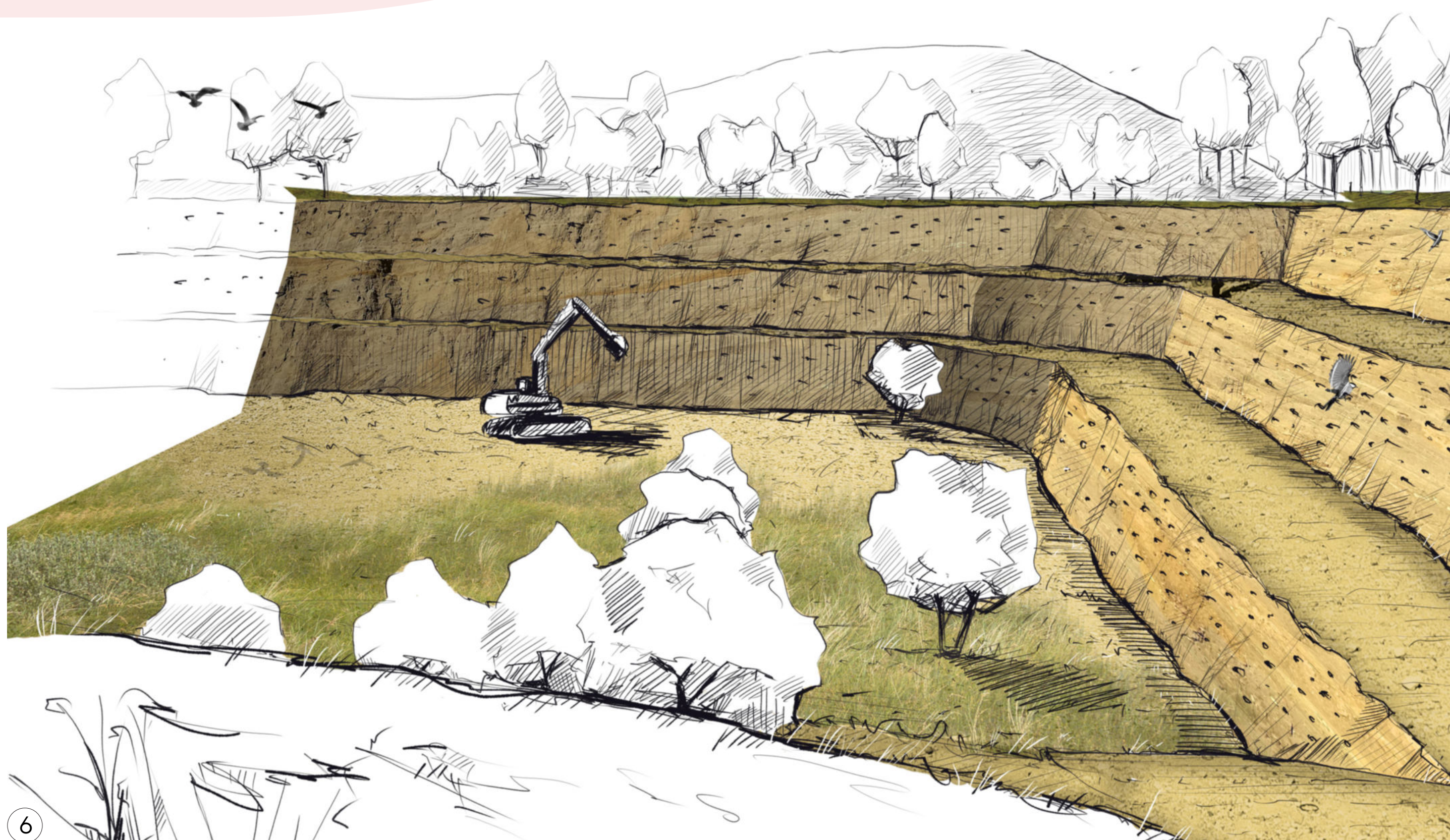
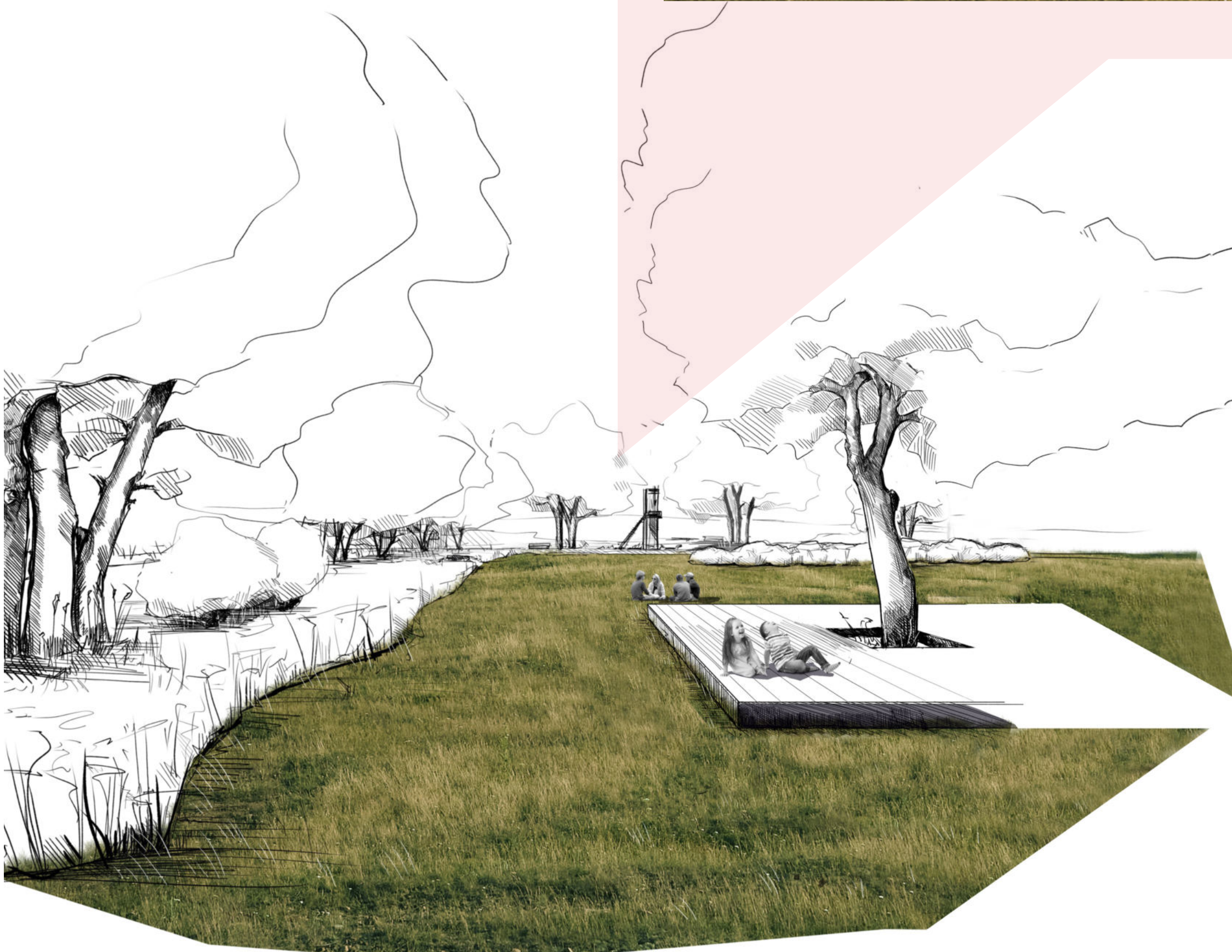
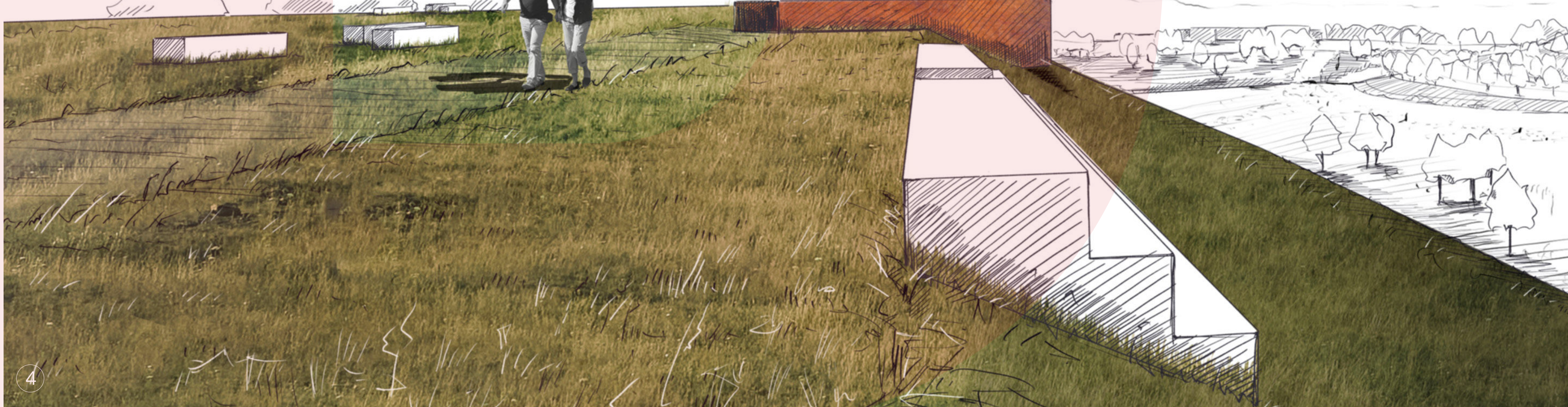
3 – Pískovcová stěna s geologickým profilem
Stěna se nachází přímo u vstupu do parku z směru od Černovic a je symbolem Černovických teras. Stěna je nepřehlédnutelným fenoménem, na který jsou směřovány pohledy hned z několika vyhlídek. Geologický profil zachovává informace o vývoji území v řádu milionů let, nejen proto je třeba stěnu chránit.

4 – Vyhlička haldy Dlouhý lis
Dlouhý lis je navezený kopec, který dostal historické jméno lokality (Lange Listen) a vystihuje svůj hmotový charakter. Tvoří vizuální orientační prvek celé Černovické terasy a vybízí samozřejmě ke všemu zdolání. Po krátkém výstupu návštěvníky překvapí panoramatický pohled na centrum Brna tak, jak ho ještě neznají. Na horní pláni jsou pozorovatelné zapuštěné do terénu, aby chránily před silným větrem a návštěvník se přesto mohl nerušeně kochat netradičními pohledy na město.

5 – Pobytová louka
V jižní části parku se rozprostírá velká pobytová louka, která je vybavena piknikovými podestami pro trávení času a rekreaci. Louka je lemována pásem stávajících křovin, z kterých jako solitéry vyrůstají skupiny statných dubů. Louka samotná je terénně položená níž oproti svému okolí, což zapříčinilo sedání rekultivační závažky původní těžební jámy. Asi metrová terénní vlna, která prostor vymezuje je odkazem minulosti. Poblíž louky je návštěvnícké zázemí v budově Centra pro Ochranu zvířat. Děti jistě potěší i minizoo a pastviny, které se v sousedství louky nachází.

6 – Stěna těžební jámy
Terasovitě tvarovaná stěna je biotopem, který poskytuje útočiště vlhám a břehulím, které si ve stěně staví svá hnízda. Stěna však tvrdě a tak si jsou ptáci schopni hnízdo postavit jen několik málo let po jejím odtěžení. Aby mohl být vzácný biotop zachován, je nutné stěnu pravidelně odtěžovat. Proto se na dně jámy a na terasách občas pohybují stroje, který stěnu narušují a materiál odváží na Písečnický a to je teprve podivná pro mnohé malé i velké návštěvníky.

Vztahy Teras propojují park se svými uživateli i širší krajinou. Místo spoluvytváří siluetu Brna. Brna propojeného, aktivního, obytného s ohledem na přírodu a jedinečný charakter pískovny.

Pískovna se nachází a do budoucna bude nacházet v severní historických Černovic, nového obytného souboru Na Kamenkách, zahrádkářské kolonie, monofunkčních ploch hal a dopravních propojení pro celé Brno. Tato počáteční okrajová pozice je ovšem spojnici těchto struktur. Území se napojuje na systém sídelní zeleně, který je skrz plochu příměstského parku napojen na okolní krajinu.

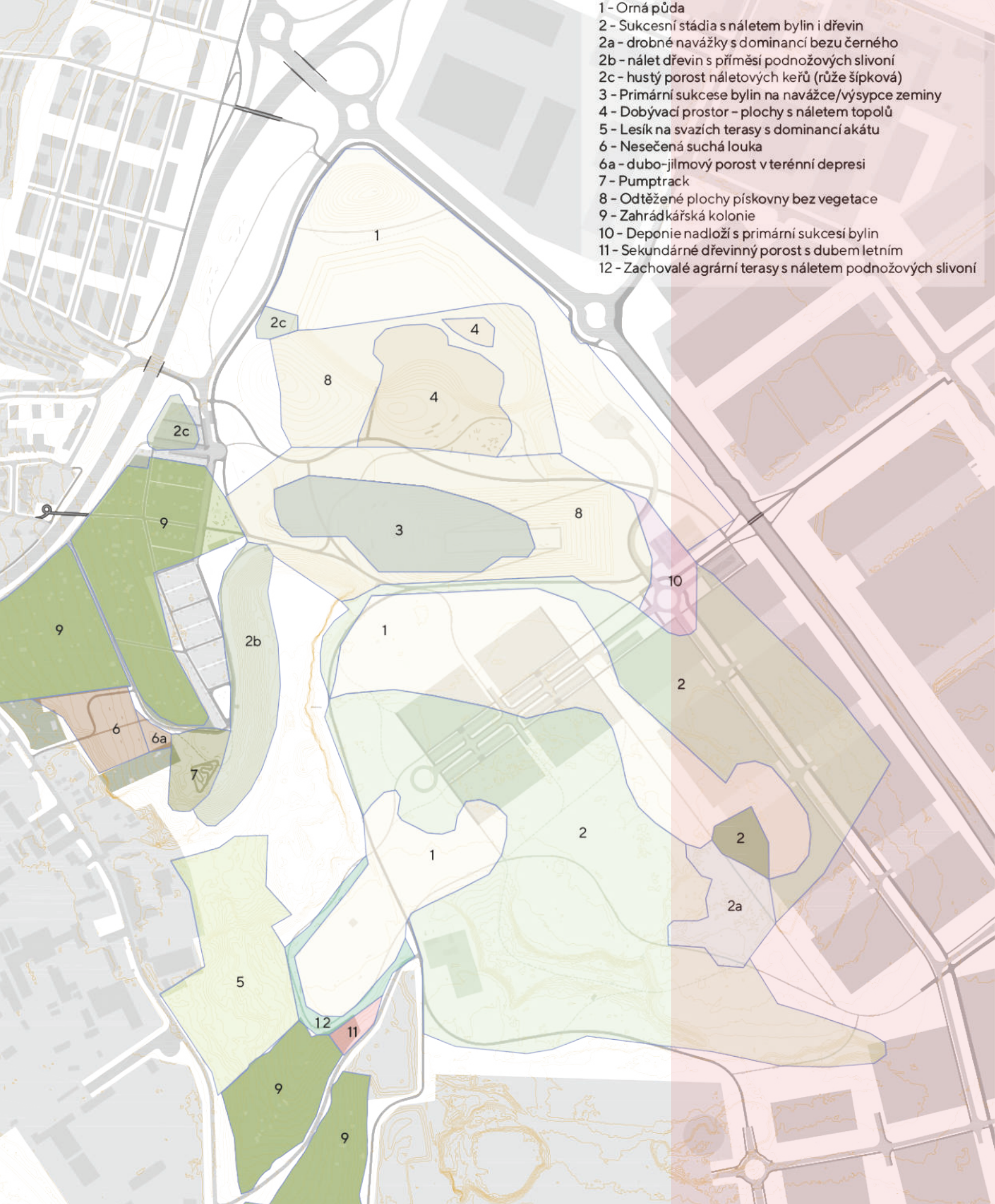
Místo má ovšem nesmírný význam pro vyznění krajiny Brna. Dotváří její specifickou morfologii unikátními formami teras, které jsou pozůstatky těžební činnosti. Vzniká tak unikátní místo v kontextu města s ohledem na jeho využití i charakter spojený s ekologickými zátěžemi a jejich proměnu na krajinné hodnoty. Zároveň terénním uspořádání návrhu poskytuje nové pohledy na celé Brno.

Biotopové hodnoty teras jsou v mnoha ohledech unikátní. Těžba krajinně primárně neškodí. Naopak mohou vznikat jedinečné biotopy, které se z krajiny vytváří.

Vlivem těžby dochází ke vzniku biotopů, které v krajinně mohou vzniknout přirozeným způsobem, ale vlivem činnosti člověka se pomalu z přírody vytváří, ale nikoli těžba člověka se zde do krajiny opět vrací, ovšem v jiné formě. Mezi takové patří pískovcové stěny po těžbách písku, na které jsou vázány vzácné druhy ptactva. V plochách pískoven se nachází velké množství neustále narušovaných ploch, černých uhořů a jiných holých substrátů, což jsou obvykle nedocelené biotopy. V okrajových částech pískovny lze pozorovat cece a mnoho dalších fází sukcese. Tato krajina je sukcesí učebnicí v praxi.

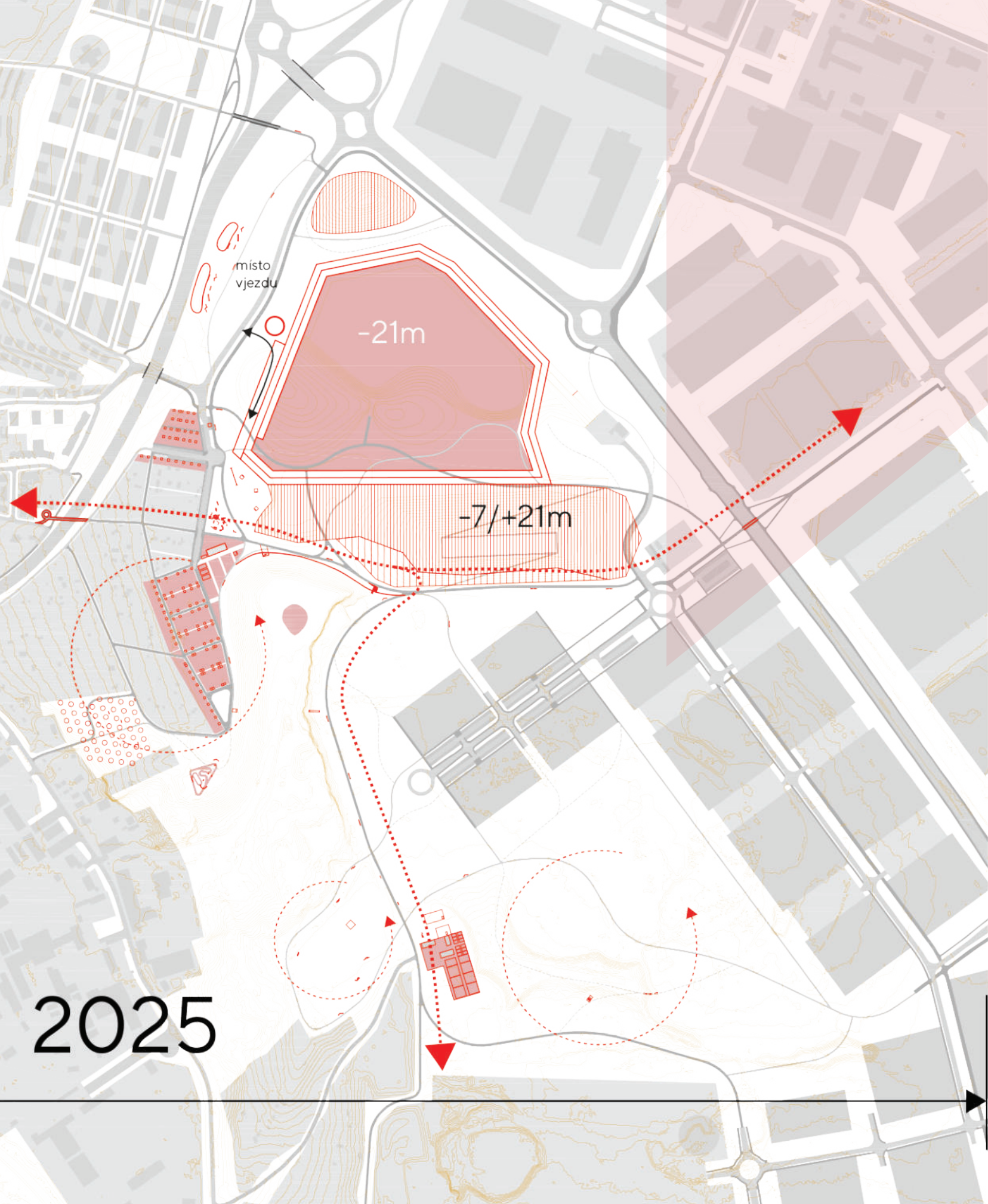
Jsou zde i další hodnotné biotopy jako suché trávníky podobné stepi a plochy rozvolněných křovin. Velkým problémem je ale dovoz závozevého materiálu se zásobou semen invazivních druhů rostlin, které se v území mohou snadno šířit a potlačit biodiverzitu okolo. K tomu v Černovicích pískovné hojně dochází.

Iniciace Teras začíná jejich zpřístupněním. Pročištěním mentálních vazeb i doplnění nových cílů pro pohyb a pobývání. Rychlý start a jeho zisk uvozuje dlouhou cestu postupné proměny.

Startovními bezkolizními body jsou kultivace a rozšíření zahrádkářské osady, dotvoření přírodní části parku na jihu pískovny a jeho propojení s okolím pomocí lávek. Vhodné je také doplnit parkovací místa a autobusové zastávky. Významnými atrakcemi území budou nové zbudované komunitní centrum s dětským hřištěm a zahrádkami a záchranná stanice pro handicapovaná zvířata a minizo. V této fázi také dojde také k vytvoření výhledových a pobytových míst. Důležitým bodem je přesun nástupu těžké techniky do pískovny.

V rámci iniciace území je třeba se započítat managementu péče o vegetační patra a to zejména s potlačení invazivních dřevin, řízení probíhající sukcese, iniciaci sukcese na nových plochách, péči o porosty křovin a dosadba cílových dřevin.

Pohyby Teras propojují směry i jednotlivá místa. Smyčkují jednotlivé trasy v různých kvalitách, módech a hierarchiích pro jednoduchost, charakter či intimitu a rychlost pohybu.

Pěší pohyby je řešen i s ohledem na bezpečnost v rámci parku a bezkolizní pohyby cyklistů. Páteřní trasy propojují lávkami ZV Černovice se Slatinou a SJ Na Kamenkách s Ivančicemi s křížením u vstupního komunitního objektu parku. Zastávky hromadné autobusové dopravy jsou pak umístěny u zahrádkářské osady a u lávky směrem na Slatinu.

Obslužnost automobilů je řešena umístěním parkování na vstupech do parku s ohledem na jednotlivé využití. V plné míře respektujeme návrh tras a propojení Velkého Městského okruhu. Je doporučena úprava obsluhy částí hal, aby bylo dosaženo negativního vlivu dopravy na park a jeho klidových zón pro podporu přírody.

Krajina teras je krajina přirozených stanovišť se stepními trávníky, suchými stráněmi, křovinami a písečnými plochami, která je doplněna o sady, pobytové louky a i parkově upravené plochy ve standardu přírodního krajinského parku.

Navržený přírodní park vychází z přirozeného potenciálu lokality a stává se základem první etapy realizace parku na stávajících již zapojených lokalitách, kde dochází k řízené sukcesi a doplňování vytrvanosti. Likvidují se invazivní druhy a jejich semenní jedinci. Jsou podporovány druhy původní, dochází k výsévům stromů, množení odkopky, sečím a pastvě. Osvobozeny a upraveny budou semena cílových druhů.

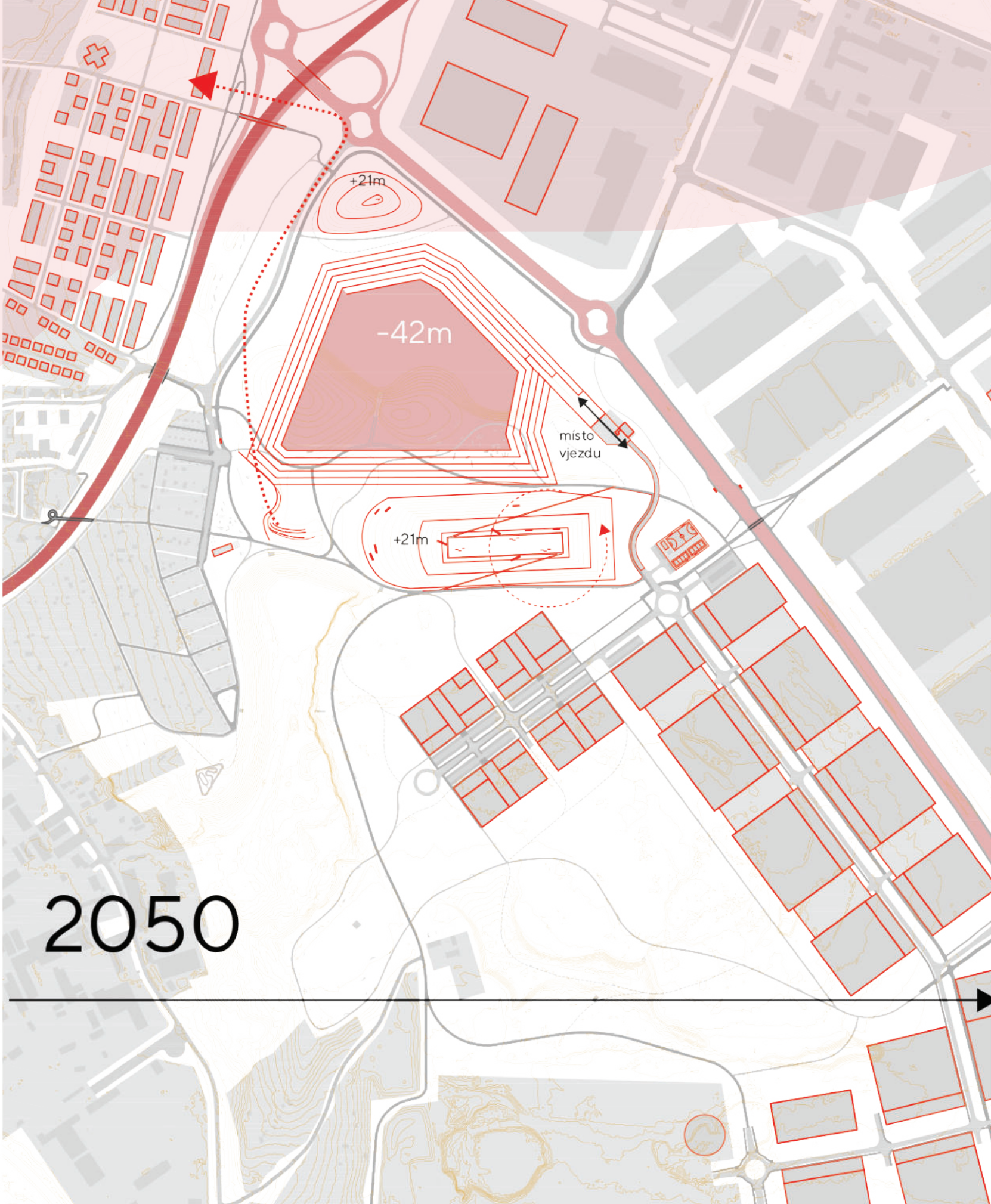
Druhá etapa přichází s ukončením těžby a kromě parkově upravené plochy se sadem je zde ponechán relikt původní pískovny s kýženým biotopem v podobě pískovcové stěny. Na dně pískovny vznikne přírodní část bez přístupu lidí s vodními plochami. Díky tůňm dochází k podpoře hnízdních možností ptáků. Na dně pískovny je možné provozovat disturbanční management a podporit biodiverzitu v širokém spektru. Těžba je chápána jako příležitost pro biodiverzitu lokality.

Výhled Teras pracuje s morfologií terénu. Ukládání násypů nezarovává původní povrch, ale tvoří nové tvary s body zájmu i výhledem na těžbu a město.

Další etapa vývoje parku se zaměřuje na vznik navážky / Dlouhý lis a využít jeho potenciálu jako vyhlídkové terasy s přímým výhledem na centrum Brna. Etapa se dále zaměřuje na severní část území kolem vybudovaného VMO a pracuje s napojením na rozvojovou oblast Na Kamenkách. Ty jako obytná zástavba poskytnou parku mnoho nových uživatelů. Management parku je revidován průběžně dle výsledků.

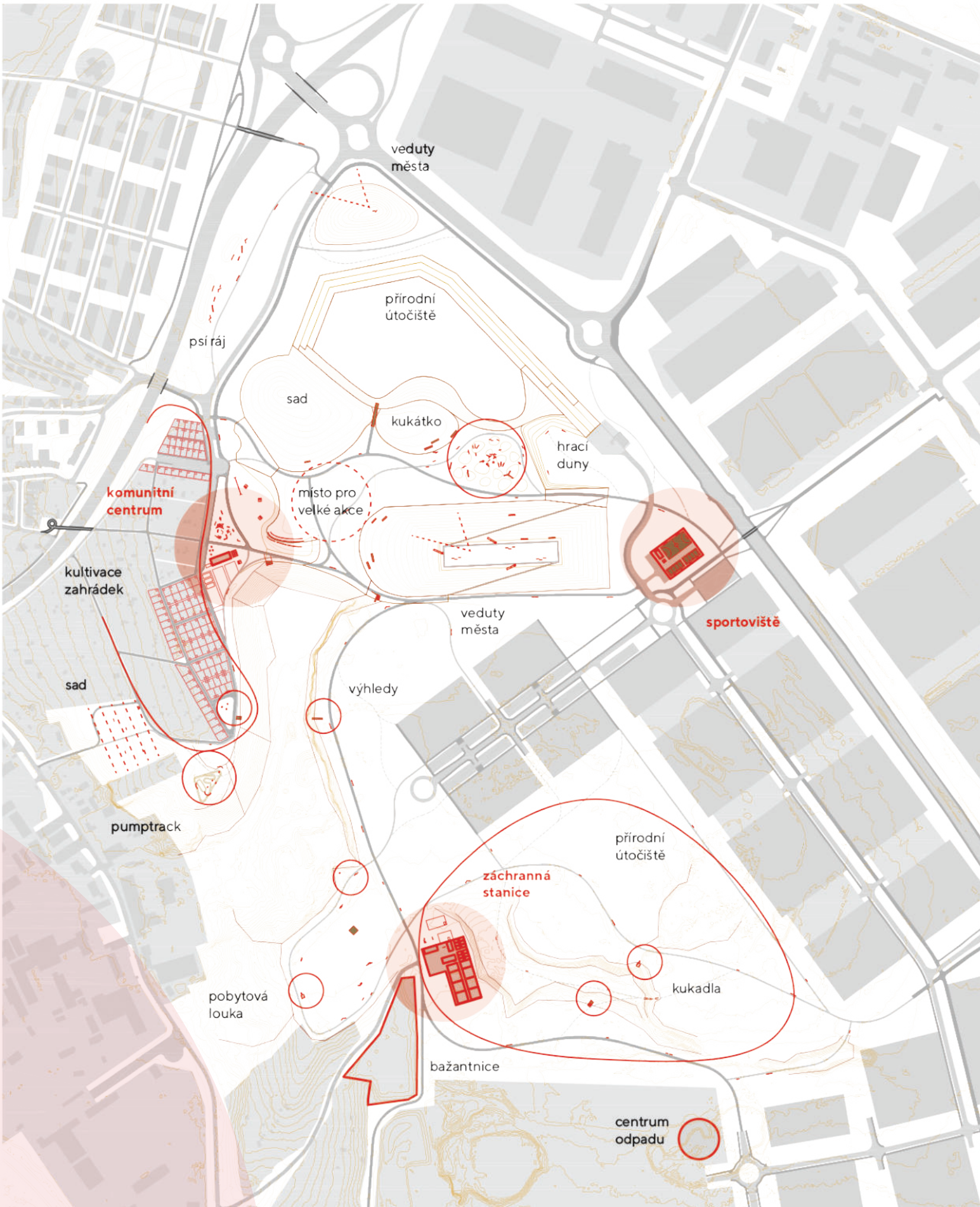
Novým a finálním bodem pro nástup těžké techniky je přesunutá pozice k jihovýchodnímu okraji těžební jámy. Díky tomuto vstupu je možné docílit maximální vyhlídkové srovnání ve vztahu k cílovému charakteru i bezkoliznímu využití parku v průběhu těžby. To vše s ohledem na přístup k dopravní infrastruktuře obsluhující novou zástavbu hal a komerční dle ÚP.

Děje Teras využívají specifická místa a vyzdvihují jejich jedinečnost a Genia loci. Od drobných míst k pobývání a zastavení až k výhledům nebo zahrádkření, sportu a hře nebo jenom pro klidné uťočiště zvířat.

Základní obsluhu parku s drobným zázemím tvoří komunitní vstupní objekt parku se servisem pro zahrádkření, sportovní zázemí a záchranná stanice pro zvířata. Zahrádkářská kolonie je kultivována, rozšířena a doplněna o záhradu pro společné pěstování a trávení času. Sportovní zázemí pak doplňuje plochy sportů o ty, které se nedají provádět v přímo v parku.

Místa pro pobývání a hru jsou rozprostřena v celém území v různých charakterech. Centrem pro setkávání a hru je okolí pískových dun a amfiteátru. Vyhlídkové body se nacházejí na terénních hranách, pískovcových terasách nebo na vyhlídkové haldě. Místa jsou doplněna pobytovými plochami luk nebo drobných svahů. Záchranná stanice pak slouží částečně jako atrakce i servis v přírodní části a je doplněna minizoo.

Management Teras v rámci parkových ploch udržuje vegetaci v místech větších intenzit pohybu osob a v plochách přírodních spíše modeluje přirozenou sukcesi, kterou lokálně iniciuje.

Pro racionální správu a údržbu parku navrženého přírodního charakteru je třeba zajistit odborného garanta, který bude operativně rozhodovat o nutných zásadách. Plochy s vyšším stupněm sukcese obnovy pobývají těmi. V rámci správy parku by měla probíhat edukční činnost veřejnosti.

Během údržby je třeba provádět likvidaci invazivních druhů, podporovat přirozené obnovy cílových dřevin, vést rotující pastvu, pečovat o staré dřeviny, kosit nálety v místech stepních trávníků, postupně mozaikovitě zmlazovat křoviny, provádět disturbanční zásahy nebo pravidelně odčítat pískovcovou stěnu. Přírodní biotopy potřebují zejména v době hnízdní ptáků zajistit klid a zabránit přístupu osob.

Budoucnost Teras je horizontem jejich směřování. Časovost a vývoj parku nekončí. Další úpravy morfologie vytvářejí nová místa pro moderační dějů, rozvoj živočišných i sukcesních procesů.

Dohlednější kroky úpravy území jsou shrnuty v následném dotvarování nových výsypů / kopců a částečném zavezení a úpravě těžební jámy. Vznikají tak pobytová místa pro člověka, ale i chráněná oáza pro nerušené pobývání ptáků vázaných a pískovcovou stěnu. Dno těžební jámy se stane sukcesní plochou s možností disturbančního managementu bez přístupu návštěvníků. Stěna samotná i terénní deprese se silně pohledově uplatňují a odkazují na původní těžbu.

Jsem si vědomi, že proces těžby a drobného rozuřování musí probíhat dále. K tomu je určena původní rampa pískovny i rezerva pro odčítání písku v čase, aby bylo umožněno ptákům zajistit ideální podmínky. Respektujeme tak vymezenou plochu pro přesun VKP. Další budoucnost závisí na upřesňování managementu parku i intenzitě využití Černovických teras.

